

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบัณฑิตต่อความเหมาะสมของหลักสูตรของแต่ละโปรแกรมวิชา ในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์และศึกษาความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตที่ได้รับจากการศึกษาในสถาบัน และการนำผลที่ได้ไปใช้ในการปฏิบัติงานตลอดจนระดับความต้องการเพิ่มในแต่ละคุณลักษณะ

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยเลือกเอาผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากทุกโปรแกรมวิชา ในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช ที่สำเร็จการศึกษาในปี 2543 ที่เข้ามารายงานตัวเพื่อเข้ารับพระราชทานปริญญาบัตร ในปี 2545 จำนวน 77 คน จากผู้สำเร็จการศึกษาทั้งสิ้น 79 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยสามารถรวบรวมแบบสอบถามได้จำนวน 70 ชุดคิดเป็นร้อยละ 90.91

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาโครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาตรี ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช
2. กำหนดกรอบแบบสอบถามที่ชัดเจน
3. ศึกษาแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จากคู่มือการบริหารโปรแกรมวิชา (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 2543:58) มาปรับใช้ในส่วนของคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของบัณฑิตต่อหลักสูตรของแต่ละโปรแกรมวิชา

4. ศึกษาคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ จากเอกสารวิสัยทัศน์การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) เพื่อนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามใน ส่วนของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตที่บัณฑิตได้รับการเรียนในคณะและนำไปใช้เพื่อประกอบอาชีพรวมทั้งระดับความต้องการเพิ่มในแต่ละคุณลักษณะ

5. สร้างแบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของบัณฑิต

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับความคิดเห็นของบัณฑิตต่อหลักสูตรของแต่ละ โปรแกรม วิชา ในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ตอนที่ 3 เกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่บัณฑิตได้รับการเรียนในคณะและนำไปใช้เพื่อประกอบอาชีพรวมทั้งระดับความต้องการเพิ่มในแต่ละคุณลักษณะ

วิธีการรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตสาขาศิลปศาสตร์ ใน 4 โปรแกรมวิชา ในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏ นครศรีธรรมราช ที่มารายงานตัวเพื่อเข้ารับพระราชทานปริญญาบัตรในระหว่างวันที่ 23 - 25 กุมภาพันธ์ 2545 โดยมีบัณฑิตในคณะมารายงานตัวทั้งสิ้น 77 คนจากผู้ที่สำเร็จ การศึกษาทั้งสิ้น 79 คน และผู้วิจัยสามารถรวบรวมแบบสอบถามคืนได้ จำนวน 70 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.91 แยกตามโปรแกรม ดังนี้

1. โปรแกรมวิชาภาษาไทย มีผู้สำเร็จการศึกษาจำนวน 23 คน รวบรวมแบบสอบถามได้ 23 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

2. โปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ มีผู้สำเร็จการศึกษาจำนวน 18 คน รวบรวมแบบสอบถามได้ 18 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

3. โปรแกรมวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มีผู้สำเร็จการศึกษาจำนวน 21 คน รวบรวมแบบสอบถามได้ 17 ชุด คิดเป็นร้อยละ 80.9 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

4. โปรแกรมวิชาวัฒนธรรมศึกษา มีผู้สำเร็จการศึกษาจำนวน 17 คน รวบรวมแบบสอบถามได้ 12 ชุด คิดเป็นร้อยละ 70.6 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม มาตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วนำไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เพื่อคำนวณค่าทางสถิติดังนี้

1. คำนวณค่าความถี่เป็นร้อยละ สำหรับการศึกษาภาพรวมของคณะ
2. หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สำหรับภาพรวมของแต่ละโปรแกรมวิชา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. สถานภาพโดยทั่วไปของบัณฑิต

มีบัณฑิตตอบแบบสอบถามในครั้งนี้อย่างสิ้นจำนวน 70 คน จากผู้สำเร็จการศึกษาทั้งสิ้น 79 คน จากโปรแกรมพัฒนธรรมศึกษา จำนวน 12 คน โปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ จำนวน 18 คน โปรแกรมวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ จำนวน 17 คน และโปรแกรมวิชาภาษาไทยจำนวน 23 คน ในจำนวนเหล่านี้มีผู้ประกอบอาชีพแล้ว จำนวน 54 คน ยังไม่มีงานทำ 15 คน ศึกษาต่อ 1 คน ทั้งนี้ผู้ที่ประกอบอาชีพแล้ว ทำงานในธุรกิจเอกชน จำนวน 31 คน หน่วยงานของรัฐ 20 คน และประกอบธุรกิจส่วนตัว 3 คน โดยได้รับเงินเดือนเท่ากับวุฒิการศึกษาเมื่อเปรียบเทียบกับบัญชีอัตราเงินเดือนของข้าราชการ จำนวน 14 คน มากกว่าวุฒิการศึกษา จำนวน 22 คน และต่ำกว่าวุฒิการศึกษาจำนวน 18 คน

2. ความคิดเห็นของบัณฑิตต่อหลักสูตรโดยภาพรวมของคณะและของแต่ละโปรแกรมวิชาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

2.1 ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาวิชาเอก เนื้อหาวิชาวิทยาการจัดการ เนื้อหาวิชาปฏิบัติการและฝึกประสบการณ์วิชาชีพ รวมทั้งเนื้อหาในวิชาเลือกเสรี โดยภาพรวมของคณะอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89, 4.08, 3.75, 4.24 และ 3.90 ตามลำดับ โดยโปรแกรมวิชาภาษาไทย มีค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตรสูงสุด เมื่อเปรียบเทียบกับทุกโปรแกรมวิชา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 โปรแกรมบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มีความเหมาะสมสูงสุดในแผนการจัดการ เนื้อหาวิชาเอก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 โปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ มีความเหมาะสมสูง

สุดในแผนการจัดเนื้อหาวิชาปฏิบัติการและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 ขณะที่โปรแกรมพัฒนาระบบการศึกษา บัณฑิตได้แสดงความคิดเห็นทุกหัวข้อว่ามีความเหมาะสมในระดับดีแต่ไม่ปรากฏผลของค่าเฉลี่ยสูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับ โปรแกรมวิชาอื่น ๆ

2.2 ความเหมาะสมของผู้สอน โดยภาพรวมของคณะพบว่า อาจารย์ผู้สอนมีความรู้ในเนื้อหาวิชาในระดับดีเมื่อประเมินจากค่าเฉลี่ย แต่บัณฑิตประเมินให้อยู่ในระดับดีมากเมื่อพิจารณาจากคำร้องขอ สำหรับความเหมาะสมด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับดีทั้งหมด โดยค่าเฉลี่ยของอาจารย์ผู้สอนในโปรแกรมวิชาภาษาไทย มีระดับความเหมาะสมสูงสุดในด้านความรู้ในเนื้อหาวิชา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 และการชี้แนะตำราประกอบการเรียน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 โดยค่าเฉลี่ยของอาจารย์ผู้สอนในโปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจมีระดับความเหมาะสมสูงสุดในด้านประสบการณ์ในฐานะนักวิชาการในสาขาวิชาที่สอน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 การชี้แนะแนวทางในการเรียน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 การใช้เวลาแก่นักศึกษาในฐานะอาจารย์ผู้สอน ค่าเฉลี่ย 4.00 และสัดส่วนคณาจารย์ต่อนักศึกษา ค่าเฉลี่ย 4.06 สำหรับโปรแกรมวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ และโปรแกรมวิชาพัฒนาระบบการศึกษาไม่ปรากฏผล ค่าเฉลี่ยสูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับโปรแกรมวิชาอื่น ๆ

2.3 ความเหมาะสมในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน โดยภาพรวมของคณะพบว่า มีความเหมาะสมในระดับดี โดยค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมสูงสุดอยู่ที่โปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจสูงสุดด้านเครื่องมือที่ใช้สำหรับวัดผลและประเมินผล วิธีการวัดผลและประเมินผล รวมทั้งความยุติธรรมในการประเมินผลเท่ากับ 4.00, 3.89 และ 4.17 ตามลำดับ

2.4 ความเหมาะสมของสื่อการเรียนการสอนและบริการต่าง ๆ และแหล่งค้นคว้าตำราเอกสาร โดยภาพรวมของคณะพบว่า มีความเหมาะสมในระดับดี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 โดยค่าเฉลี่ยของระดับความเหมาะสมสูงสุดอยู่ที่ของโปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ และโปรแกรมวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากันคือ 4.18

2.5 ความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกงาน โดยภาพรวมของคณะพบว่า มีความเหมาะสมในระดับดี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 โดยโปรแกรมวิชาวัฒนธรรมศึกษา มีค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมสูงสุดเท่ากับ 4.42

2.6 ความเหมาะสมของการบริหารจัดการหลักสูตร โดยภาพรวมของคณะพบว่า มีความเหมาะสม อยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 โดยโปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจมีค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมสูงสุดเท่ากับ 4.11

2.7 ความเหมาะสมของการนำความรู้และประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาไปปฏิบัติงาน โดยภาพรวมของคณะพบว่า มีความเหมาะสมในระดับดี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 โดยโปรแกรมวิชาวัฒนธรรมศึกษา มีค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมสูงสุดเท่ากับ 4.17

3. ความคิดเห็นของบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่บัณฑิตได้รับจากการเรียนในคณะ และนำไปใช้เพื่อประกอบอาชีพ โดยภาพรวมของคณะและของแต่ละโปรแกรมวิชา ในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สำหรับคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ ที่คณะได้สร้างให้กับบัณฑิตของคณะนั้น บัณฑิตประเมินระดับที่บัณฑิตได้รับและนำไปใช้ โดยรวมในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยของระดับคุณลักษณะที่ได้รับและนำไปใช้สูงสุด ของแต่ละโปรแกรมดังต่อไปนี้

1. โปรแกรมวิชาวัฒนธรรมศึกษา มีค่าเฉลี่ยของระดับคุณลักษณะที่ได้รับและนำไปใช้สูงสุดในด้าน

- ความรอบรู้ ทักษะความเชี่ยวชาญเฉพาะ โปรแกรม

2. โปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ มีค่าเฉลี่ยของระดับคุณลักษณะที่ได้รับและนำไปใช้สูงสุดในด้าน

- มีความคิดที่จะพัฒนาความรู้ความสามารถของคนให้เป็นคนที่มีความรู้เท่าทันและเท่าเทียมกับวิทยาการสมัยใหม่อยู่เสมอ

- มีมนุษยสัมพันธ์ดีเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงาน หัวหน้างาน หรือผู้เกี่ยวข้อง

- สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดีมีความสามารถในการทำงานเป็นทีม

- มีความเชื่อมั่นในตนเองและสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างเหมาะสม แสดงออกถึงความเป็นผู้นำ

- มีบุคลิกภาพที่ดี มีความฉลาด ซื่อสัตย์ ขยัน อดทน มีน้ำใจกับผู้อื่น
- มีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศทั้งภาษาอังกฤษ และภาษาอื่น ๆ
- ดูแลสุขภาพของตนเองให้สมบูรณ์แข็งแรง มีสุขภาพจิตดี อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

3. โปรแกรมวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยของระดับคุณลักษณะที่ได้รับและนำไปใช้สูงสุดในด้าน

- มีความรู้ในเรื่องคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ และสามารถนำไปปฏิบัติงานหรือสร้างความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ
- มีความสามารถทำงานในความรับผิดชอบได้ทันเวลา และมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของหัวหน้าและเพื่อนร่วมงาน
- มีพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่าเป็นคนมีคุณธรรมและจริยธรรมในวิชาชีพ เสียสละเพื่อส่วนรวม เป็นที่รักใคร่ของเพื่อนร่วมงาน
- มีการวางแผนงานอย่างเป็นระบบ และสามารถดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายของหน่วยงานได้อย่างดี มีจิตสำนึกของการเป็นผู้ประกอบการ
- สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดีมีความสามารถในการทำงานเป็นทีม
- มีความภูมิใจในอาชีพมีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานใหม่ๆ ด้วยตนเอง

4. โปรแกรมวิชาภาษาไทย ไม่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของระดับคุณลักษณะที่ได้รับและนำไปใช้เมื่อเปรียบเทียบกับโปรแกรมวิชาอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติ

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่าประเด็นที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาและเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กศึกษาไปสู่ความคาดหวังของสังคมยุคโลกาภิวัตน์ ดังนี้

1. เนื่องจากผลการวิจัยแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าบัณฑิตส่วนใหญ่ ร้อยละ 44.3 สามารถหางานทำได้ทันที โดยทำงานในสถานประกอบการประเภทธุรกิจเอกชน ร้อยละ 77.1 ที่ประกอบอาชีพในหน่วยงานของรัฐร้อยละ 28.6 และมีเพียงร้อยละ 4.3 เท่านั้นที่ประกอบอาชีพส่วนตัว นอกจากนี้ยังมีผลการวิจัยที่แสดงว่าบัณฑิตที่ได้งานทำมีเงินเดือนสูงกว่าวุฒิถึงร้อยละ 40.74 เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่มีงานทำทั้งหมด ซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่น่าพอใจ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าผลการวิจัยในส่วนนี้คณะกรรมการมีการเตรียมการเพื่อพัฒนาหลักสูตรของแต่ละโปรแกรมวิชาให้มีความชัดเจนว่าจะผลิตบัณฑิตสู่ตลาดแรงงานประเภทใดบ้าง เพราะหากโปรแกรมวิชามีความชัดเจนแล้วก็จะสามารถเตรียมการวางแผนการจัดการศึกษา เตรียมบุคลากร งบประมาณสำหรับจัดเตรียมโครงการในการพัฒนานักศึกษาในระยะยาวได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพราะงานแต่ละประเภทจะต้องสร้างคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่แตกต่างกัน และการทำงานประเภทธุรกิจเอกชนนั้น บัณฑิตจะสามารถมีเงินเดือนและสวัสดิการอื่น ๆ ที่สูงกว่าวุฒิการศึกษา ที่บัณฑิตสามารถที่จะมีรายได้เพียงพอที่จะดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

แม้ว่าบัณฑิตจะสามารถหางานทำได้ทันทีเป็นเปอร์เซ็นต์ที่สูงแต่บัณฑิตที่ยังว่างงานก็มีสูงถึงร้อยละ 21.4 ผู้วิจัยมีความเห็นว่าคณะกรรมการพิจารณาแผนการจัดการเรียนการสอนอย่างละเอียดอีกครั้งว่าจะดำเนินการอย่างไรที่จะต้องเพิ่มความเชี่ยวชาญและทักษะที่เป็นความต้องการที่แท้จริงของสังคมเพื่อหาแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่บัณฑิตสามารถมีงานทำและหารายได้ที่สูงขึ้น เช่นเพิ่มทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศและทักษะทางด้านการแปลหรือสร้างเครือข่ายกับผู้สอนภาษาไทยในต่างประเทศให้กับนักศึกษา โปรแกรมวิชาภาษาไทยและโปรแกรมวิชาวัฒนธรรมศึกษา ทั้งนี้เพราะความรู้ทางด้านภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยยังเป็นที่สนใจของชาวต่างชาติอีกจำนวนมาก ดังนั้นหากบัณฑิตมีความเชี่ยวชาญทางภาษาอย่างน้อย 2 ภาษาและมีความสามารถทางด้านการแปลแล้วก็สามารถที่จะทำงานในสายอาชีพที่สามารถสร้างรายได้และมีสถานภาพที่ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2. มีผลการวิจัยที่บ่งชี้ว่าคณะมีจุดแข็งทางด้านบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในด้านเนื้อหาวิชาที่สอนและมีประสบการณ์ในฐานะนักวิชาการในระดับดีมาก เมื่อดูจากค่าร้อยละและอยู่ในระดับดีก่อนไปในทางดีมากเมื่อดูจากค่าเฉลี่ย สำหรับองค์ประกอบอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ความเหมาะสมของเนื้อหา ความเหมาะสมของผู้สอน ความเหมาะสมในการวัดและประเมินผล ความเหมาะสมของสื่อการเรียนการสอนและบริการต่าง ๆ การบริหารโปรแกรมโดยทั่ว ๆ ปรากฏผลออกมาเพียงระดับดี แต่สำหรับการเรียนการสอนโดยใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแล้วพบว่า การสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูผู้สอนและนักศึกษานับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างคุณภาพนักศึกษาเลยทีเดียว เพราะการพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้เรียนต้องเกิดมาจากความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการของครู ในส่วนนี้ผู้วิจัยคิดว่าคณะน่าจะทำการวิจัยในแนวนี้ลงไปในแต่ละโปรแกรมว่ามีปัจจัยใดที่เป็นอุปสรรคที่ทำให้ครูไม่สามารถใช้ความรู้ ความสามารถที่ตนเองมีอยู่มากมาสร้างศักยภาพในระดับที่สูงขึ้นให้เกิดแก่ผู้เรียนของตนได้ ผู้วิจัยมีความเชื่อว่าหากครูที่มีความรู้ ความสามารถดีแล้ว ครูจะต้องมีความรัก ความปรารถนาดี และมีเมตตาต่อผู้เรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และเอาใจใส่เด็กได้เกือบทุกแง่มุมในอันที่จะสามารถสร้างประสบการณ์ที่อยู่นอกเหนือจากชั้นเรียนให้ เกิดแก่ผู้เรียนได้

3. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่บัณฑิตได้รับและนำไปใช้ พบว่าโปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจและ โปรแกรมวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์เป็นโปรแกรมที่มีค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะที่ได้รับและนำไปใช้สูงสุ่มมากกว่า โปรแกรมวิชาภาษาไทยและโปรแกรมวิชาวัฒนธรรมศึกษา เป็นที่น่าสังเกตว่าโปรแกรมที่มีการจัดสภาพแวดล้อมและสร้างโอกาสให้นักศึกษาได้มีเวลาในการทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมกับอาจารย์หรือร่วมกับบุคคลอื่นมากขึ้นเท่าใด โปรแกรมนั้น ๆ จะสามารถสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตได้มากขึ้นเท่านั้น โปรแกรมวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์สามารถสร้างให้บัณฑิตในโปรแกรมวิชาเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ทันเวลา มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ มีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดีและมีความภูมิใจในอาชีพ มากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับโปรแกรมอื่น ๆ ในคณะ คุณลักษณะที่เกิดขึ้นนี้เป็นตัวบ่งชี้ว่าคุณลักษณะ

ต่าง ๆ จะเกิดในตัวบัณฑิตก็ต่อเมื่อบัณฑิตได้มีโอกาสเห็น ฝึกปฏิบัติ และทำเองอย่างต่อเนื่องและเพียงพอ จะเห็นว่าสำนักวิทยบริการได้กลายเป็นห้องปฏิบัติการที่สร้างบุคลากรคุณภาพให้กับโปรแกรมวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ได้อย่างดีเพราะบัณฑิตในโปรแกรมวิชาได้มีโอกาสใช้และให้บริการแก่ผู้อื่นอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 4 ปี

สำหรับโปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจก็สามารถสร้างให้บัณฑิตในโปรแกรมวิชาเป็นผู้ที่มีความคิดในอันที่จะพัฒนาความรู้ความสามารถของคนที่มีความรู้เท่าทันและเท่าเทียมกับวิทยาการสมัยใหม่อยู่เสมอ มีมนุษยสัมพันธ์ ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดี มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีบุคลิกภาพดี มีความฉลาด ซื่อสัตย์ ขยัน อดทน สามารถใช้ภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศได้ดีดูแลสุขภาพของตนเองให้สมบูรณ์แข็งแรง ซึ่งโปรแกรมวิชานี้ก็เช่นเดียวกันที่เป็นตัวบ่งชี้ว่าการจัดสภาพแวดล้อมและการให้โอกาสในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างต่อเนื่องจะเป็นตัวสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดแก่บัณฑิตได้เองเพราะ โปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจจะจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างหลากหลายเพื่อสร้างโอกาสให้นักศึกษาได้ใช้ภาษา ส่งเสริมให้มีการทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นอย่างต่อเนื่องตลอดทั้ง 4 ปี

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ได้กลายเป็นเหตุผลยืนยันว่าการเรียนแม่ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์การมีห้องปฏิบัติการเฉพาะทางของแต่ละโปรแกรมเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งขุดในการพัฒนาคุณภาพนักศึกษา คณะควรจะดำเนินการหาหนทางในการสร้างหรือหาห้องปฏิบัติการในรูปแบบต่าง ๆ หรือจัดกิจกรรม หรือสร้างสภาพแวดล้อมที่จำเป็นสำหรับแต่ละโปรแกรมขึ้นเพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสลงฝึกปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นให้ได้อย่างต่อเนื่องโดยเร่งด่วน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

1. ควรมีงานวิจัยเชิงคุณภาพที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของห้องปฏิบัติการทาง วิชาชีพต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการสร้างลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตอย่างจริงจังเพื่อจะได้เตรียมความพร้อมในการบริหารจัดการ โปรแกรมวิชาไปสู่ความเป็นเสต่อไป

2. แต่ละโปรแกรมวิชาควรจะดำเนินการทำวิจัยในแนวคิดเพื่อศึกษาปัญหา ขั้นตอน หรือวิธีการ หรือความต้องการของนักศึกษาหรือความต้องการของตลาดแรงงานเพื่อที่จะดำเนินการพัฒนานักศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของโปรแกรมวิชาและตรงตามความต้องการของสังคมและตลาดแรงงานต่อไป

3. ควรจะมีงานวิจัยสำหรับ โปรแกรมวิชาภาษาไทยและโปรแกรมวิชาวัฒนธรรมศึกษา ซึ่งเป็นโปรแกรมวิชาที่เป็นหัวใจในการพัฒนาประเทศ จะเห็นได้ว่าความสำคัญในการเฟื่องฟูการใช้ภาษาไทยในทุกรูปแบบ ในทุกสื่อ ในทุกประเทศที่มีการนำภาษาไทยไปใช้ล้วนเป็นปัจจัยที่แสดงให้เห็นถึงความตระหนักในระดับประเทศ หากทางโปรแกรมได้ทำการวิจัยเพื่อพัฒนานักศึกษาไปสู่การทำงานหน่วยงานที่ชัดเจนก็จะสามารถสร้างคุณค่าและความภาคภูมิใจให้กับนักศึกษาในโปรแกรมวิชาได้อย่างดี เช่นเดียวกับวัฒนธรรมซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและความสนใจระดับประเทศ ทั้งวัฒนธรรมท้องถิ่นและวัฒนธรรมประจำชาติ การศึกษาประเภทเจาะลึกถึงลักษณะความต้องการด้านวัฒนธรรมของตลาดแรงงานทั้งในและต่างประเทศน่าจะเป็นตัวเสริมในการสร้างอาชีพและสร้างแรงจูงใจให้นักศึกษาได้หันมาสนใจในเรื่องนี้อย่างจริงจังและอย่างมีอนาคตที่สดใส